

Grafik, Sembol ve Resimlerden Yararlanılarak Oluşturulan Şarkı Haritalarının Okul Şarkılarının Öğretimindeki Başarıya Etkisi *

Çiğdem Yiğit¹, Sezen Özeke²

Öz

Ülkemizde son yıllarda İlkokul Öğretim Programları çerçevesinde yaratıcılığı ve etkin öğrenmeyi esas alan pek çok öğretim stratejisi geliştirilmiş ve bu stratejiler görsel materyallerle de desteklenerek aktif bir öğrenme ortamı oluşturulmuştur. Bu kapsamda, eğitimin farklı alanlarındaki derslerde kullanılan kavram ve zihin haritaları ile öğrencilerin derslere aktif olarak katılımı hedeflenmiştir. Daha etkili bir öğretimin gerçekleşmesi için kullanılan görsel materyallerin, bilgilerin somutlaştırılmasında, akılda kalıcılık düzeyinde ve dersin ilgi çekici hale gelmesinde önemli rol oynadığı bilinmektedir. İlkokulda çoğunlukla kulaktan şarkı öğretimi yapılan 4. Sınıfta, öğrencilerin bilişsel gelişimleri dikkate alınarak bilgilerin, hatta şarkıların görsel materyallerle desteklenip sembolize edilerek öğretilmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu araştırma ile, araştırmacı tarafından oluşturulan şarkı haritalarının okul şarkılarının öğretiminde ne ölçüde etkili olduğu, farklı bir şarkı öğretim yaklaşımı olarak öğretmen ve öğrenciler açısından uygulanabilirlik durumunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Bursa ili Nilüfer ilçesine bağlı bir ilkokulda 2015-2016 Güz yarıyılında 4. Sınıflardan seçilen deney (N=25) ve kontrol (N=23) gruplarıyla 6 hafta süresince uygulama gerçekleştirilmiştir. İlkokul 4. Sınıf Müzik Dersi Öğretim Programı çerçevesinde 6 tane şarkı seçilerek araştırmacı tarafından haritalandırılmıştır. Uygulama öncesinde ve sonrasında araştırmacı tarafından hazırlanan okul şarkılarını öğrenme başarısı ölçme aracı kullanılarak ön test ve son test yapılmıştır. Ayrıca şarkı haritalarının öğrenciler üzerindeki görüşlerini belirlemek amacıyla yine araştırmacı tarafından şarkı haritalarına yönelik öğrenci görüşlerini ölçme aracı hazırlanmış ve son derste deney grubundaki öğrencilere uygulanmıştır. Verilerin analizi için Mixed ANOVA Testi yapılmış ve bunun için SPSS 23 paket programından yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda, deney grubundaki öğrencilerin şarkıyı öğrenme başarısının, kontrol grubundaki öğrencilerin şarkıyı öğrenme başarısından daha yüksek olduğu, bununla birlikte şarkı haritalarının akılda kalıcılığı arttırdığı ve öğrenciler üzerinde de olumlu bir etki bıraktığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler

Müzik eğitimi
Şarkı öğretimi
Okul şarkıları
Dinleme haritaları
Şarkı haritası

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 26.12.2018

Kabul Tarihi: 20.11.2019

Elektronik Yayın Tarihi: 05.04.2020

DOI: 10.15390/EB.2020.8387

* Bu makale Çiğdem Yiğit'in Sezen Özeke danışmanlığında yürüttüğü "Grafik, Sembol ve Resimlerlerden Yararlanılarak Oluşturulan Şarkı Haritalarının Okul Şarkılarının Öğretimindeki Başarıya Etkisi" başlıklı doktora tezinden üretilmiştir.

¹ Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Türkiye, cigdemyigit07@gmail.com

² Uludağ Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Türkiye, sezenozeke@uludag.edu.tr

Giriş

Sağlıklı ve her yönüyle kendini geliştirmiş toplumların oluşması, kaliteli bir eğitim sistemine bağlıdır. Sanat eğitimini de içinde barındıran bir toplumun, büyüme ve gelişme yolunda güçlü bir şekilde biçimleneceği söylenebilir. Son yıllarda bilim ve teknolojinin hızla gelişmesi, öğrenme ve öğretme biçimlerinde de yeni arayışlar ortaya çıkmasına neden olmuştur. Etkili bir öğretimin gerçekleşmesinde, eğitimin her alanında olduğu gibi, müzik eğitiminde de öğrenme stratejilerinin oldukça önemli olduğu düşünülmektedir.

Sanat eğitiminin önemli kollarından biri olan müzik eğitimi kısaca; müzikal davranış kazandırma sürecidir (Uçan, 1994). Müzik eğitimi, öğrencinin müziksel algılama yeteneğini çeşitlendirmeli, öğrenciye çok yönlü müzik yapma ve dinleme alışkanlıkları kazandırmalı ve öğrencinin bireysel yeteneklerini geliştirmelidir (Uçan, 1994). Aynı zamanda öğrencinin aktif katılımının sağlanmasıyla, müziği yaparak ve yaşayarak öğrenmesi hedeflenmelidir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2007).

Genel müzik eğitiminin en temel unsurlarından biri olan şarkı öğretimi, müzik eğitiminin odağını oluşturmaktadır. Çok yönlü ve çok boyutlu olan şarkı öğretimi, söz-ezgi- ritim devinimi içermektedir. Seviyeye uygun her şarkı, çocuğun kendisini görüp bulmasını, şarkıda kendini yaşamasını, geliştirmesini ve gerçekleştirmesini sağlar. Şarkı ile dilini, konuşmayı, dansıyla bedenini, dinleme ile düşünmeyi, dikkat etmeyi ve saygıyı öğrenir. Şarkılar çocuğa özgüven, sosyalleşme, çalışma, öğrenme, başarıya, doyum ve yaratıcılık kazandırır (Gedikli, 2007). Yıldız ve Karakelle (2017) ye göre, şarkı söylemek tüm bu yönleriyle sadece müzik eğitiminde değil, eğitimin diğer alanlarında da kullanılan önemli bir unsurdur.

Türkiye’de en sık kullanılan şarkı öğretim yöntemleri kulaktan şarkı öğretim yöntemi ve notayla şarkı öğretim yöntemidir. Notayla şarkı öğretimi iki yolla yapılabilir: 1. Şarkının iskeleti kullanılarak nota ve şarkı öğretimi, 2. Ritimsel okuma ve müziksel okuma yoluyla nota ve şarkı öğretimi. Kulaktan şarkı öğretim yöntemi henüz nota öğretimine geçmemiş olan okul öncesi ve ilkökulda uygulanmaktadır. Bu yöntem de genellikle iki yolla yapılır:

1. Tümüyle öğretim yoluyla şarkı öğretimi
2. Bütün-Parça-Bütün yoluyla şarkı öğretimi (Seyrek, 2012).

Tümüyle öğretimde öğretmen şarkıyı birkaç kez söyler ya da dinletir, daha sonra çocukların söylemelerini ister. Bu yöntem özellikle sözleri kısa, ezgisi yalın tekerleme, saymaca gibi şarkıların öğretiminde kullanılmaktadır. Bütün-Parça-Bütün yoluyla yapılan şarkı öğretiminde ise, öğretmen şarkıyı bütünüyle söyledikten ya da dinlettikten sonra parçalarına ayırarak kavratmaya çalışır ve sonra yine bütünüyle söyleyerek şarkının öğrenilmesini sağlar. Şarkının doğru öğrenilmesi bol bol tekrar edilmesine bağlıdır. Bu tekrarlar şarkının doğru öğrenilmesine yardımcı olacağı gibi, çocukların sıkılmalarına ve ilgilerinin dağılmasına da neden olabilir. Bu konuda öğretmen dikkatli olmalı, ilgilerinin dağılmasını engellemelidir (Seyrek, 2012).

Ayhan’a göre (2012), müzik öğretiminde uygulanan şarkı öğretim yöntemlerinin çağa uygun olarak daha yaratıcı yöntemlerle desteklenmesi gerekmektedir. Yaratıcılığı ve görselliği etkin olarak kullanan bir öğretim yöntemi ile daha kısa yoldan başarıya ulaşılabileceği düşünülmektedir.

Şarkı öğretiminde çağdaş ve yaratıcı yöntemlerin yanı sıra, akılda kalıcılık da üzerinde durulması gereken önemli konulardan biridir. Öğrenme aşamasında bir bilginin hatırlanabilmesi için de bilginin sembolleştirilip kodlanması önem taşımaktadır (Korkmaz ve Mahiroğlu, 2007). Morton ve Trehub (2007), yapılan araştırmalarda şarkı sözlerinin ezgiden daha iyi akılda kaldığını söylemişlerdir. Şarkının söz ve ezgisiyle bir bütün olduğu düşünüldüğünde, bu durum bir sorun olarak algılanabilir. Dolayısıyla şarkı öğretiminde şarkıların bütün olarak algılanmasına yönelik çalışmaların yapılması hedeflenmelidir.

Bütünün parçaların toplamından fazla olduğunu savunan Gestalt Öğrenme Kuramı'na göre, bireyin bütünü parçalara bölerek değil, bütünlük içerisinde algılaması beklenir (Yokuş ve Yokuş, 2010). Gestalt ekolünde duyuşsal deneyimin temel birimlerini kaydetmek kadar, bu birimlerden anlamlı bütünler oluşturmanın da zihnin temel işlevi olduğu düşünülmektedir. Örneğin bir müzikal ezgideki seslerin birbirinden bağımsız sesler olarak değil, belli kurallar çerçevesinde organize edilmiş seslerden oluşan bir bütün olarak algılanması gibi (Alıcı, 2011). Küçükahmet'e göre (1994), Gestalt teorisi bilincin bütün olarak algılanmasına dayanan yararlı bir düşünce biçimidir. Buna göre, öğretmenin bütünsel algılamayı kolaylaştıracak öğrenme ortamını yaratmaya çalışması önem kazanmaktadır.

Bruner'in müzikal yaklaşımına göre, çocuk bilişsel gelişimin sembolik döneminde etkinlik ya da algının anlamını açıklayan sembollerini kullanır. Sembollerle yapılan ifadelendirmeler ile notaların ve ritmik kalıpların resimler gibi görsel araç olarak kullanılması sağlanır (Erdal, 2012). Görsel semboller, öğretim süreci etkinliklerinde yeni kazanımların ve yaratıcılıkların oluşmasına katkı sağlarlar. Görsel sembollerin öğrenmeyi kolaylaştırması için, nitelikli ve öğretim sürecinde etkili kullanılması gerekmektedir (İpek, 2003). Sesin sembole dönüşmesi de çok değerli ve yaratıcı bir etkinliktir. Grafik çizimlerle seslerin tınsal ve ezgisel özellikleri grafik sembollerle görsel hale getirilir (Morgül, 2001). Bu şekilde ezginin ve ezgiyi oluşturan öğelerin çok daha kolay öğrenilmesi sağlanabilir.

Müzik eğitimi literatüründe "listening maps" ya da "musical maps" olarak da karşılaştığımız "dinleme haritaları" sesin görsel materyallerle somutlaştırılmasını sağlayarak çocuğu dinlemeye odaklamakta ve dinleme becerisini geliştirmektedir. Dinleme haritaları melodi, ritim, temalar, form, nüanslar gibi pek çok müzik öğelerinin resmedilmesini ya da grafik olarak sunulmasını sağlamaktadır. (Özeke, 2010).

Eğitimin farklı alanlarında kullanılan ve bilgilerin daha somut yolla ifade edilmesine yardımcı olan diğer harita yöntemleri ise kavram haritaları ve zihin haritalarıdır. Kavram haritaları, bilgilerin grafik yoluyla organize edilerek sunulmasıdır. Genellikle kavramlar, daire ya da kutu içine yazılarak, kavramlar arası ilişkiler şematik olarak doğru bir şekilde kurulmaya çalışılır (Novak ve Canas, 2008). Diğer bir harita tekniği olan zihin haritaları ise hafıza, yaratıcılık, öğrenme ve her türlü beyin işlevine uygun, görsel ve grafiksel bir düşünce aracıdır (Buzan, 2015). Zihin haritaları matematikçi, psikolog, aynı zamanda bir beyin araştırmacısı olan Tony Buzan tarafından geliştirilmiş bir not alma tekniğidir. En önemli işlevi ise bilgilerin organize edilmesini sağlamaktır (Brinkmann, 2003) ve beynin her iki yarım küresini kullanmayı sağlayan yaratıcı bir tekniktir (Buzan, 2015).

İlkokul çağındaki çocuklar yaş aralığı olarak bilişsel gelişim evreleri içerisinde somut işlemler döneminde yer almaktadır. Piaget, somut işlem evresindeki çocukların düşünce sistemlerinin somut gerçekler üzerine kurulduğunu ifade etmiştir. Yetkin Özdemir (2008) ve Çekirdekçi ve Toptaş (2011) matematik alanında Skemp'in 1987 yılında yapılan bir çalışmasına yer vererek somut nesnelere çocukların soyut anlamalarını desteklediği görüşünü vurgulamıştır. Çekirdekçi ve Toptaş (2011) bu çalışmadan yola çıkarak, soyut kavram ve ilişkilerin çocuklar için somut hale getirilmesinin ancak öğretim materyallerinden yararlanılarak gerçekleştirildiğini ve bu materyallerin çocukların duyularını harekete geçiren görsel nesnelere kullanılması gerektiğini belirtmiştir.

Türkiye'de eğitim-öğretim alanında daha kapsamlı hale getirilmiş olan 2006 İlköğretim Müzik Dersi Öğretim Programı, uygulama açısından önemli kazanımların elde edildiği bir programdır. Bu programı uygularken sınıf öğretmenlerine de önemli görevler düşmektedir. İlkokul dördüncü sınıf müzik dersi programında Dinleme-Söyleme-Çalma, Müziksel Algı ve Bilgilenme, Müziksel Yaratıcılık ve Müzik Kültürü olmak üzere dört tane öğrenme alanı bulunmaktadır. Dördüncü sınıfta nota öğretimi başladığı halde nota, öğrenciler için soyuttur. Bu yaş grubundaki öğrencilerin gelişim dönemleri içinde somut işlemler döneminde olmalarından dolayı, onlara verilecek her bilgi somutlaştırılarak verilmelidir. Sembollerin daha çabuk kavrandığı dördüncü sınıf düzeyindeki öğrenciler için grafik, sembol ve resimlerden oluşan bir harita, şarkı öğretimini daha ilgi çekici kılabilceği, böylelikle sınıfın tamamını aktif öğrenmeye sevk edebileceği düşünülmektedir.

Literatüre bakıldığında; Levy (1983), eserlerin genel yapısını ve form özelliklerini görsel olarak göstermek amacıyla, müzikal bir grafik modeli oluşturmuştur. Eserlerdeki pasajların hatırlanmasını sağlamak için grafikler, akor sembolleri, ritmik saplar, açıklayıcı kelimeler ve resimlerden yararlanmıştır. Pound ve Harrison (2002), seslerin grafiksel olarak temsil edilmesinin çocuklardaki müziksel fikirlerin geliştirilmesinde önemli bir yer tuttuğunu belirtmişlerdir. Bu nedenle yetişkinlerin çocukların fikirlerini sembolik bir formda ifade etmesine yardımcı olmaları gerektiğini, bunun için çocuklara müzik dinlerken kalemler vererek kâğıtlara ya da yazı tahtaların müzikal fikirleri not etmeleri sağlanarak farklı desen, tını, hız ve ses perdelerinin haritalar yoluyla temsil etmelerine olanak sağlanmalı görüşünü ortaya koymuşlardır. Weyde ve Wissmann (2004), bazı müzikal fikirlerin harita yoluyla sunulabileceğini belirtmişlerdir. Diğer soyut konularda olduğu gibi, müzikte de haritalar yoluyla müziksel fikirlerin ve bunların birbirleriyle ilişkilerinin görsel olarak ortaya konmasının bilişsel açıdan uygun olduğunu da ifade etmişlerdir. Harita kullanılmasıyla müziğin çerçeve içine alındığını, bu sayede müziksel fikirlerin ve birbirleriyle ilişkilerinin somut hale getirildiğini belirterek, müzikte harita kullanmanın önemli bir gereksinim olduğunu ve bu konuda daha fazla araştırma yapılması gerekliliğini ortaya koymuşlardır. Shockley (2006), bir eserin öğrenilmesinde herhangi bir aşamada harita kullanılabileceğini ve bu yöntem ile farklı bir bakış açısı kazandırılabileceğini söylemiştir. Blair (2006), yaptığı doktora tezinde müziği anlama ve müzikal haritalama süreci arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bu çalışmada müzikal haritalar öğrencilerin müzik etkinliklerini yaparken bir araç olarak kullanılmıştır. 6 tane İlköğretim 5. Sınıf öğrencisine önce müzik dinletilmiş, müziği anlamaları sağlanmış daha sonra müziğin onlarda bıraktığı etkiye göre kendi hikâyelerini oluşturmaları, hikâyeyi eyleme yansıtmaları söylenmiştir. Oluşturulan hikâyeye göre de müziği haritalamaları istenmiştir. Araştırma sonunda öğrencilerin müzikal fikirleri haritalama yoluyla ifade edebilmeyi öğrendikleri ve müziği daha iyi anladıkları ortaya çıkmıştır.

Müzik eğitime katkı sağlayabileceği düşünülen ve şarkı öğretiminde farklı bir yaklaşım olarak hazırlanan şarkı haritalarının okul şarkılarının öğretiminde ne derece başarılı olup olmadığı, araştırılması gereken bir konu olarak görülmektedir. Bu doğrultuda ilköğretim dördüncü sınıf düzeyinde grafik, sembol ve resimlerden yararlanılarak oluşturulan şarkı haritaları yoluyla yapılan şarkı öğretimi ile, kulaktan şarkı öğretim yöntemindeki öğrenci başarısı arasında anlamlı bir fark olup olmadığının belirlenmesi araştırmanın problemi oluşturmaktadır.

Bu araştırma ile, araştırmacı tarafından oluşturulan şarkı haritalarının okul şarkılarının öğretiminde ne ölçüde etkili olduğu, farklı bir şarkı öğretim yaklaşımı olarak öğretmen ve öğrenciler açısından uygulanabilirlik durumunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Oluşturulan şarkı haritaları ile şarkıların etkili bir şekilde öğretilmesi hedeflenmiştir.

Bu araştırma, şarkı öğretimine yeni bir yaklaşım getireceği, yaratıcı çalışmalarını destekleyeceği, kalıcılığı olumlu yönde etkileceği ve haritalar yoluyla yapılan şarkı öğretiminin müzik eğitime katkı sağlayacağı düşüncesiyle önem taşımaktadır. Aynı zamanda daha önce “şarkı haritası”na yönelik bir çalışmanın yapılmamış olması da literatüre katkı sağlaması açısından araştırmaya önem katmaktadır.

Yöntem

Bu çalışmada, şarkı öğretiminde kullanılacak şarkıların haritalandırılması sırasında bir grafik-tasarım uzmanıyla çalışılarak “freehand”, “photoshop” ve “paint” programlarından yararlanılmıştır. Her şarkı, notaları, ses yükseklikleri ve süre değerleri dikkate alınarak belirlenen sembollerle grafik haline getirilmiş ve haritalara şarkıların sözlerini hatırlatacak resimler eklenmiştir. Şarkı haritalarında ayrıca, şarkı içinde geçen temel müziksel işaretlere de yer verilmiştir (tekrar işareti, ölçü birimleri, gürlük işaretleri, senyo işareti vb.). Şarkı haritasındaki semboller şarkıların sözlerine göre çeşitlilik göstermekle birlikte, bazı ortak semboller şarkı haritalarında aynı şekilde kullanılmıştır. Bu semboller oluşturulurken bir vuruşluk dörtlük notalar uzun çizgiyle ( ), yarım vuruşluk sekizlik notalar kısa çizgiyle (_) gösterilmiştir. Yine bir vuruşluk sus işaretleri büyük çarpı işaretiyle (X), yarım vuruşluk sus işaretleri küçük çarpı işaretiyle (x) gösterilmiştir. Genellikle şarkı haritalarında yer alan büyük semboller uzun süreli seslere, küçük semboller de kısa süreli seslere yönelik düzenlenmiştir. Şarkıdaki staccato (kesik kesik) söylenmesi gereken notalar ise nokta (.) işaretiyle sembolleştirilmiştir.

Şarkı haritalarını sınıfta uygulayabilmek için bir matbaada 60x90 ölçülerinde büyütülerek uygulamaya hazır hale getirilmiş ve deney grubundaki öğrencilere dağıtılmak üzere A4 boyutunda çoğaltılmıştır. 6 hafta boyunca müzik eğitimi ilkeleri doğrultusunda iki grupta da her ders yumuşama çalışmaları, nefes çalışmaları ve ses açma çalışmaları yapılmış ve şarkı öğretimi gerçekleştirilmiştir. Deney grubunda şarkı haritaları ile, kontrol grubunda ise kulaktan şarkı öğretim yöntemi ile şarkılar öğretilmiştir.

Şarkı öğretiminin pekişmesi için her ders sonunda ve bir sonraki ders başında öğrenilen şarkı, istekli öğrenciler tarafından söylenilerek tekrarlanmıştır. Uygulama süreci boyunca yapılan her ders kamera ile kaydedilmiştir.

Bu çalışmada grafik, sembol ve resimlerden yararlanılarak oluşturulan şarkı haritalarının, okul şarkılarının öğrenilmesinde başarıya etkisini belirlemek amacıyla yöntem olarak üç bağımsız değişkenin ele alındığı faktöryel desen kullanılmıştır. Araştırmadaki değişkenler Grup, Öğrenme/Hatırlama ve Test ve değişkenleridir. Faktöryel desenler, en az iki bağımsız değişkene ve bir bağımlı değişkene sahip olan deneysel desenlerdir (Büyüköztürk, 1997).

Bu araştırmada uygulanan 2x2x2 karışık ölçümler içeren çok yönlü varyans analizi (Mixed ANOVA) ile araştırmadaki üç bağımsız değişkenin ana etkisi ve birbirleriyle olan etkileşimleri ayrıntılı olarak incelenmek istenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu Bursa ili Nilüfer ilçesinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Emir-Koop İlkokulu'nda rastlantısal olarak seçilen iki dördüncü sınıftan oluşmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunda rastlantısal olarak seçilen dördüncü sınıflardan biri deney grubunu, diğeri ise kontrol grubunu oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak grafik, sembol ve resimlerden yararlanılarak oluşturulan şarkı haritalarının okul şarkılarının öğrenilmesindeki başarıya etkisini ölçmek amacıyla araştırmacı tarafından ön test- son test ölçme aracı geliştirilmiştir. (5) çok iyi, (4) iyi, (3) orta, (2) ortanın altı, (1) zayıf olmak üzere 5'li dereceli ölçme aracı hazırlanmıştır. Bu araştırmada kullanılan ölçme aracındaki 18 madde, öğrenmedeki kalıcılığı da ölçebilmek için ikiye ayrılarak değerlendirilmiş, ilk 9 maddede yeni öğrenilen şarkıdaki başarı, diğer 9 maddede ise daha önce öğrenilen şarkıdaki başarı ölçülmek istenmiştir. Ölçme aracındaki maddeler öğrencinin şarkıyı öğrenme başarısını ortaya koymaya dayanan bilişsel davranışları ölçmeye yönelik olarak hazırlanmıştır (Tonalite, ses yükseklikleri, süre değerleri, şarkı sözleri, müziksel işaretler). Araştırmada oluşturulan şarkı haritalarının öğrenciler üzerindeki duyuşsal etkisini belirlemek amacıyla da araştırmacı tarafından şarkı haritalarına yönelik öğrenci görüşlerini ölçme aracı hazırlanmış ve son derste deney grubunda uygulanmıştır. "Tamamen katılıyorum", "Katılıyorum", "Kısmen katılıyorum", "Katılmıyorum" ve "Hiç katılmıyorum" olmak üzere yine 5'li dereceli ölçme aracı hazırlanmıştır. Araştırmadaki ölçme aracı oluşturulurken ölçülmek istenilen davranışların uygun olup olmadığını belirlemede biri öğretim üyesi, biri öğretim görevlisi, diğeri de müzik öğretmeni olmak üzere üç uzmanın görüşlerine başvurulmuştur. Alınan görüşler doğrultusunda yapılan değişikliklerle birlikte hazırlanan ölçme aracı, ön test ve son testte uygulanmaya hazır hale getirilerek ölçme aracının geçerliği sağlanmıştır. Uygulamanın yapıldığı her derste, sınıf öğretmenlerinden de dersle ilgili görüşlerini almak üzere A4 dosya kağıdına öğrencileri ve dersi gözlemleyerek düşüncelerini yazmaları istenmiştir.

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi

Araştırmada uygulama sürecinin başında birinci hafta, o gün araştırmacı tarafından öğretilen şarkı ile daha önce sınıf öğretmenleri tarafından öğretilen şarkılardaki başarıyı ölçmek için ön test yapılmış ve öğrencilerden öğrendikleri iki şarkıyı söylemeleri istenmiştir. Ön test yapılırken her iki grupta kulaktan şarkı öğretim yöntemi kullanılmıştır. 6 hafta sonunda öğrencilerden yine tek tek o gün öğretilen ve daha önce öğretilen şarkılardan birini kura çekerek söylemeleri istenmiş ve son test uygulanmıştır. Her iki test kamera ile kaydedilmiştir. Kamera kayıtları ön test ve son test puanlayıcılarına gönderilmiş, puanlayıcılardan gelen verilerin analizi ise 2x2x2 Karışık Ölçümler İçin Mixed ANOVA testi ile yapılmış, ön test ve son testte 3 ayrı puanlayıcının değerleri SPSS 23 paket programda girilerek sonuçlar tablolaştırılmıştır. İstatistiksel anlamlılık için 0.05 anlamlılık düzeyi

seçilmiştir. Ön test ve son test değerlendirmeleri, bir öğretim görevlisi, bir araştırma görevlisi ve bir de öğretmen olmak üzere 3 ayrı puanlayıcı tarafından gerçekleştirilmiştir. Her bir testte farklı puanlayıcılar yer almıştır.

Şarkı haritalarına yönelik öğrenci görüşlerini ortaya koyan ölçme aracı 6. Haftanın sonunda deney grubuna ders sonunda uygulanmış, her bir görüşün madde puan ortalaması ve standart sapmaları alınarak tablo haline dönüştürülmüştür.

Bulgular

Bu bölümde, araştırmaya katılan puanlayıcılar arasındaki uyumu ve araştırmanın güvenilirliğini gösteren Kendall W Testi, deney ve kontrol grupları arasındaki varyansların eşitliğini sıyanan Levene Testi ile 2x2x2 Karışık Ölçümler İçin Mixed ANOVA Testi'nin istatistiksel sonuçlarını gösteren bulgulara yer verilmiştir. Ayrıca şarkı haritalarının öğrenciler üzerindeki duyuşsal etkisini belirleyen madde puan ortalaması sonuçlarına da yer verilmiştir. İstatistiksel anlamlılık için 0.05 anlamlılık düzeyi seçilmiştir.

Puanlayıcılar Arası Uyumu Gösteren Kendall W Testi Sonuçları

Tablo 1'de 3 puanlayıcının 48 öğrenciye verdiği notlar arasındaki uyuma ilişkin olarak Kendall W değerleri verilmiştir.

Tablo 1. Puanlayıcılar Arası Uyumu Gösteren Kendall W Testi Sonuçları

	N	W	df	P
Ön Test A	3	,837	47	< ,001
Ön Test B	3	,792	47	< ,001
Ön Test Genel	3	,861	47	< ,001
Son Test A	3	,942	47	< ,001
Son Test B	3	,863	47	< ,001
Son Test Genel	3	,943	47	< ,001

A = Ölçme aracında yer alan ve o gün öğrenilen şarkıya yönelik olan ilk 9 sorudan oluşan bölüm.

B = Ölçme aracında yer alan ve daha önce öğrenilen şarkıya yönelik olan ikinci 9 sorudan oluşan bölüm.

Tablo 1' de görüldüğü üzere, puanlayıcıların "Ön Test A" (W = 0,837), "Ön Test B" (W = 0,792), "Ön Test Genel" (W = 0,861), "Son Test A" (W = 0,942), "Son Test B" (W = 0,863), "Son Test Genel" (W = 0,943) için verdiği puanlar arasında anlamlı uyum bulunmuştur (p < ,001).

Ön Test ve Son Test Puanlarının Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Tablo 2'de deney ve kontrol gruplarının ön test ve son test puanlarının ortalama ve standart sapma sonuçları gösterilmiştir.

Tablo 2. Ön Test ve Son Test Puanlarının Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Grup	Test	N	M *	SD
Deney	Ön Test A	25	24,39	7,30
	Ön Test B	25	28,21	5,79
	Ön Test Genel	25	52,60	11,98
	Son Test A	25	29,83	8,82
	Son Test B	25	38,11	4,68
	Son Test Genel	25	67,93	11,86
Kontrol	Ön Test A	23	28,41	7,71
	Ön Test B	23	27,49	7,75
	Ön Test Genel	23	55,90	14,77
	Son Test A	23	19,99	8,25
	Son Test B	23	30,87	6,87
	Son Test Genel	23	50,86	11,91

A = Ölçme aracındaki o gün öğrenilen şarkıdaki başarıyı ölçen ilk 9 madde.

B = Ölçme aracındaki daha önce öğrenilmiş olan şarkıdaki başarıyı ölçen son 9 madde.

* Testlerin A ve B bölümleri 45 puan üzerinden, genel testler 90 puan üzerinden değerlendirilmiştir.

Tablo 2’de görüldüğü üzere kontrol grubunun ön test genel puanının ($M = 55,90$) deney grubunun ($M = 52,60$) biraz üzerinde olmasına rağmen, deney grubunun son test genel puanının ($M = 67,93$) kontrol grubundan ($M = 50,86$) daha fazla olduğu görülmektedir.

Ölçme aracındaki daha önce öğrenilen şarkının başarısını ölçen B bölümüyle ilgili puanlara bakılacak olursa, her iki grubun son test puanlarının ön test puanlarına göre daha yüksek olduğu ancak, kontrol grubunun daha önce öğrenilen şarkıyı hatırlamayla ilgili son test puanının deney grubundan daha düşük olduğu görülmektedir. Bu durumda deney grubundaki şarkıyı öğrenme başarısının kontrol grubundan daha fazla olduğunu söylemek mümkündür.

Varyansların Eşitliğini Sınayan Levene Testi Sonuçları

Tablo 3’te deney ve kontrol grupları arasındaki varyansların eşitliğini sınayan Levene Testi sonuçları verilmiştir.

Tablo 3. Varyansların Eşitliğini Sınayan Levene Testi Sonuçları

	<i>F</i>	<i>df1</i>	<i>df2</i>	<i>P</i>
Ön Test A	0,017	1	46	,898
Ön Test B	0,360	1	46	,552
Son Test A	2,290	1	46	,137
Son Test B	2,198	3	127	,145

Tablo 3’de görüldüğü üzere, Levene Testi sonucunda deney ve kontrol grupları arasındaki varyansın Ön Test A, Ön Test B, Son Test A ve Son Test B için eşit kabul edilebileceği, dolayısıyla varyansların eşitliği varsayımının sağlandığı belirlenmiştir. Bu test varyans ölçümlerinin yapılabilmesi için varyansların eşitliğinin sağlanması gerektiğini göstermektedir.

Gruplar Arasındaki Farkı Gösteren ANOVA Tablosu

Tablo 4’te diğer değişkenler göz ardı edildiğinde grubun ana etkisini belirleyen analiz sonucu verilmiştir:

Tablo 4. Gruplar Arasındaki Farkı Gösteren ANOVA Tablosu

	<i>SS</i>	<i>df</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
Grup	568,652	1	568,652	4,875	,032
Residual	5365,734	46	116,646		

Tablo 4.’de deney ve kontrol grupları arasındaki farkı gösteren ANOVA tablosuna göre, diğer değişkenler göz ardı edildiğinde (Ön Test ve Son Testin genel ortalamasına bakıldığında) deney grubunun ($M = 30,133$ [45 üzerinden]) kontrol grubundan ($M = 26,688$) anlamlı olarak daha yüksek puan aldığı görülmektedir, $F = 4,875$, $p = ,032$.

Gruplar İçindeki Farkları Gösteren ANOVA Tablosu

Tablo 5’te gruplar içindeki farkları gösteren ANOVA tablosuna göre değişkenlerin ana etkileri ve birbirleriyle etkileşimleri gösterilmiştir.

Tablo 5. Gruplar İçindeki Farkları Gösteren ANOVA Tablosu

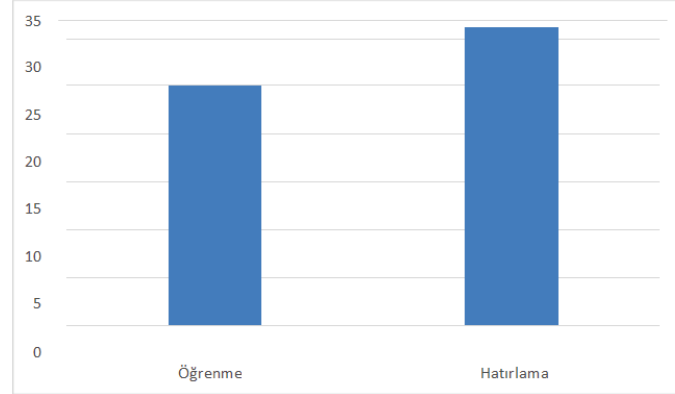
	<i>SS</i>	<i>Df</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>P</i>
Öğrenme/Hatırlama	1459,733	1	1459,733	66,590	< ,001
Öğrenme/Hatırlama x Grup	13,659	1	13,659	0,623	,434
Residual	1008,369	46	21,921		
Test	317,092	1	317,092	7,283	,010
Test x Grup	1243,481	1	1243,481	28,559	< ,001
Residual	2002,850	46	43,540		
Öğrenme/Hatırlama x Test	790,854	1	790,854	28,872	< ,001
Öğrenme/Hatırlama x Test x Grup	161,512	1	161,512	5,896	,019
Residual	1260,034	46	27,392		

Tablo 5’de öğrenme/hatırlama, öğrenme/hatırlama-grup, test, test-grup, öğrenme/hatırlama-test ve öğrenme/hatırlama-test-grup etkileşimleri ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

Öğrenme/Hatırlama’nın Ana Etkisi

Diğer değişkenler göz ardı edildiğinde öğrenme/hatırlamanın ana etkisini belirleyen analiz sonucu aşağıdaki gibidir:

Öğrenme/Hatırlama’nın (Parçanın henüz öğrenilmiş ya da daha önce öğrenilmiş olmasının) alınan puan üzerindeki ana etkisi anlamlı bulunmuştur $F(1, 46) = 66,590, p < ,001$.

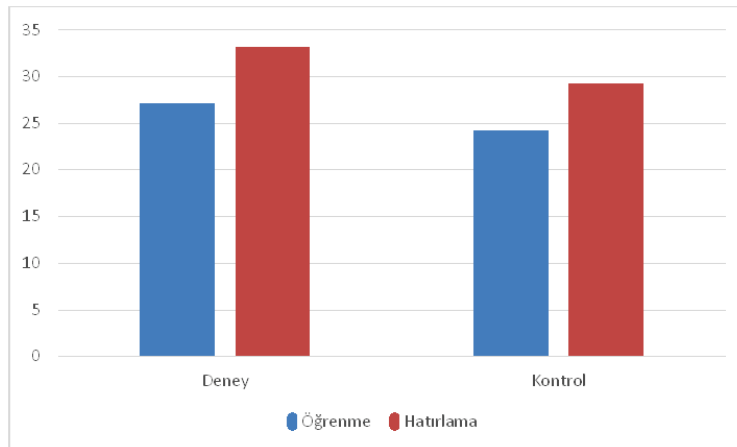
Şekil 1. Öğrenme/Hatırlama Arasındaki Fark

Şekil 1’de görüldüğü üzere öğrencilerin daha önceden öğrenmiş oldukları parçadan aldıkları puan ($M = 31,171$) henüz öğrendikleri parçadan aldıkları puandan ($M = 25,651$) yüksektir. Buna göre öğrencilerin daha önce öğrendikleri şarkıdaki başarıları yeni öğrendikleri şarkıdaki başarıdan daha fazladır denilebilir.

Öğrenme/Hatırlama ve Grup Etkileşimi

Diğer değişkenler göz ardı edildiğinde öğrenme/hatırlama ve grup etkileşimini belirleyen analiz sonucu aşağıdaki gibidir:

Öğrenme/Hatırlama (Şarkının henüz öğrenilmiş ya da daha önce öğrenilmiş olması) ve Grup (Deney ya da Kontrol grubu olma) etkileşimi istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır $F(1, 46) = 0,623, p = ,434$. Şekil 2’de görüldüğü üzere, şarkıyı öğrenme başarısı ile hatırlama başarısı arasındaki fark gruplara göre değişmemektedir.

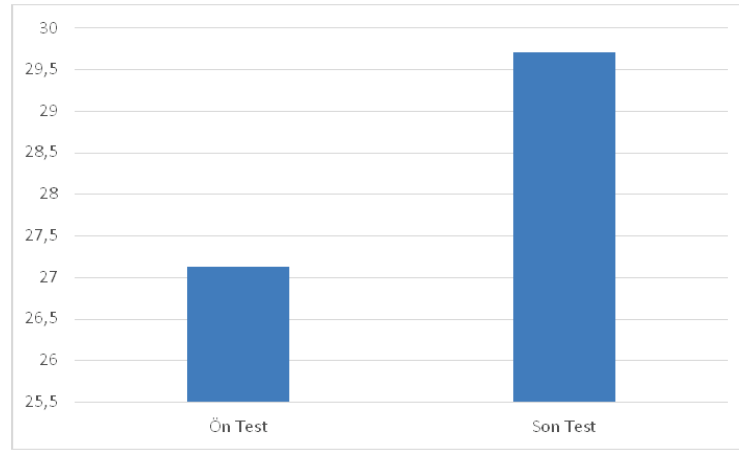
Şekil 2. Öğrenme/Hatırlama Arasındaki Farkın Gruplara Göre Değişip Değişmeme Durumu

Testin (ön test – son test) Ana Etkisi

Diğer değişkenler göz ardı edildiğinde testin ana etkisini belirleyen analiz sonucu aşağıdaki gibidir:

Testin (Ön Test ya da Son Test olmasının) alınan puan üzerindeki ana etkisi anlamlı bulunmuştur $F(1, 46) = 7,283, p = ,010$.

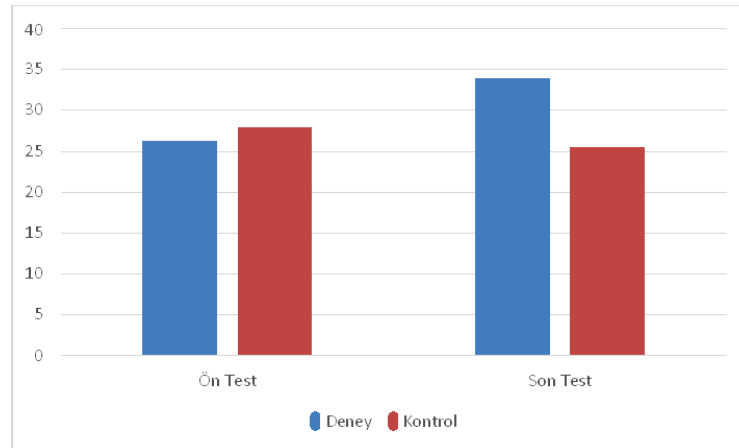
Şekil 3. Ön Test ve Son Test Arasındaki Fark

Şekil 3’de öğrencilerin son test puanlarının ($M = 29,697$) ön test puanlarından ($M = 27,125$) yüksek olduğu görülmektedir.

Test ve Grup Etkileşimi

Diğer değişkenler göz ardı edildiğinde test ve grup etkileşimini belirleyen analiz sonucu aşağıdaki gibidir:

Test (Ön Test ya da Son Test) ve Grup (Deney ya da Kontrol grubu) etkileşimi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur $F(1, 46) = 28,559, p < ,001$.

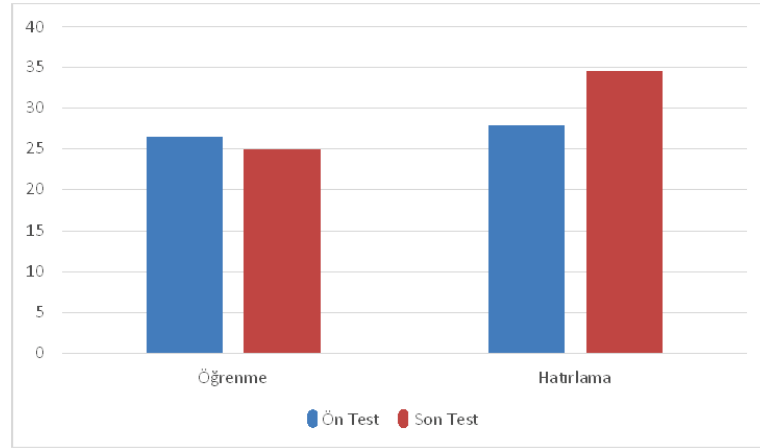
Şekil 4. Ön Test ve Son Test Arasındaki Farkın Gruplara Göre Değişip Değişmeme Durumu

Şekil 4’de görüldüğü üzere deney grubunda ön test ($M = 26,300$) ve son test ($M = 33,967$) arasında gelişme gözlenirken kontrol grubunun ön testteki başarısı ($M = 27,949$) son testte ($M = 25,428$) düşmüştür.

Öğrenme/Hatırlama ve Test Etkileşimi

Diğer değişkenler göz ardı edildiğinde öğrenme/hatırlama ve testin etkileşimini belirleyen analiz sonucu aşağıdaki gibidir:

Öğrenme/Hatırlama ve Test etkileşimi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur $F(1, 46) = 28,872$, $p < ,001$.

Şekil 5. Öğrenme/Hatırlamanın Ön Test ve Son Teste Göre Değişip Değişmeme Durumu

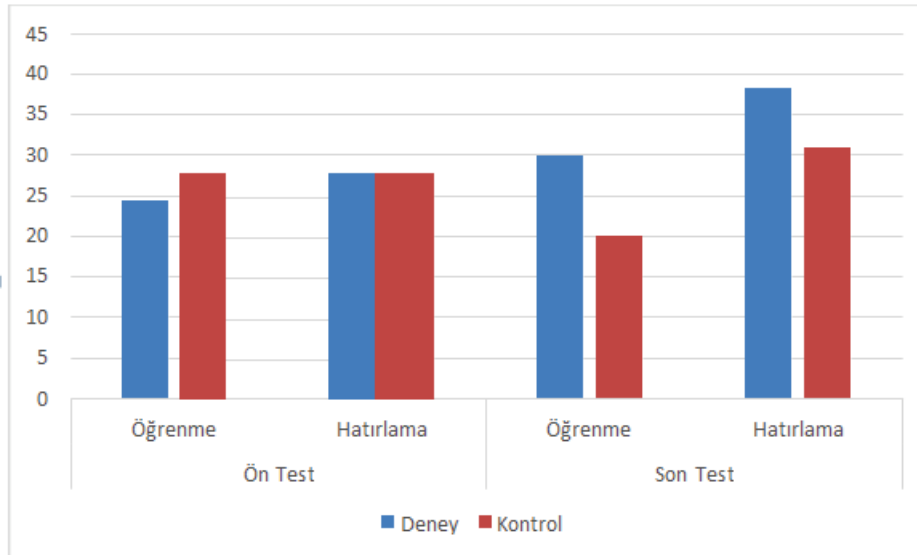
Şekil 5’de hatırlama puanının artarken (Ön Test $M = 27,853$; Son Test $M = 34,488$) öğrenme puanının (Ön Test $M = 26,396$; Son Test $M = 24,906$) düştüğü görülmektedir.

Öğrenme/Hatırlama, Test ve Grup Etkileşimi

Diğer değişkenler göz ardı edildiğinde öğrenme/hatırlama, test ve grup etkileşimini belirleyen analiz sonucu aşağıdaki gibidir:

Öğrenme/Hatırlama x Test x Grup etkileşimi istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur

$F(1, 46) = 5,896$, $p = ,019$.

Şekil 6. Öğrenme/Hatırlama, Test ve Grup Etkileşimi

Şekil 6’da görüldüğü üzere deney grubunda öğrenme ve hatırlamaya yönelik son test puanlarında artış olmuştur. Şarkıyı hatırlamaya yönelik puanlarındaki artışın, şarkıyı öğrenme puanlarındaki artıştan fazla olduğu görülmektedir. Şekil 6’da kontrol grubunda şarkıyı hatırlamaya yönelik son test puanlarında bir miktar artış olurken, şarkıyı öğrenmeye yönelik son test puanlarında düşüş gözlenmiştir. Şekil 6’da daha önce öğrenilen şarkılar ile yeni öğrenilen şarkıların başarı puanları arasındaki farkın (hatırlama ile öğrenme arasındaki farkın) ön test – son test arasındaki değişimi deney ve kontrol grubunda farklılık göstermektedir.

Ön test ve son testte farklı puanlayıcılar yer almıştır. Puanlayıcıların değerlendirmeye yönelik farklı bakış açılarının kontrol grubundaki ön test – son test arasındaki puan düşüşünü etkilediği düşünülmektedir.

Şarkı Haritalarının Öğrenciler Üzerindeki Duyuşsal Görüşlerini Gösteren Tablo

Tablo 6’da şarkı haritalarının öğrenciler üzerindeki duyuşsal etkisi madde puan ortalamaları alınarak gösterilmiştir:

Tablo 6. Şarkı Haritalarının Öğrenciler Üzerindeki Duyuşsal Görüşlerini Gösteren Tablo

Öğrenci Görüşleri	Tamamen Katılıyorum		Katılıyorum		Kısmen Katılıyorum		Katılmıyorum		Hiç Katılmıyorum		Madde Puan Ortalamaları	Standart Sapma
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
1-Şarkı haritaları ilgimi çekti.	23	88,46	2	7,69	1	3,85					4,84	0,46
2-Şarkı haritaları bana gereksiz geldi.	4	15,38			1	3,85	2	7,69	19	73,08	1,77	1,45
3-Şarkı haritasındaki sembollerle ezgiyi daha iyi hissettim.	19	73,08	4	15,38	2	7,69			1	3,85	4,54	0,93
4-Şarkı haritalarını takip etmekte zorlandım.	1	3,85	2	7,69			2	7,69	21	80,77	1,46	1,08
5-Şarkı haritasını takip ederek şarkı söylemek çok zevkliydi.	22	84,62	2	7,69	1	3,85			1	3,85	4,69	0,87
6-Şarkı haritalarıyla yapılan müzik dersinde hiç sıkılmadım.	22	84,62	1	3,85	2	7,69			1	3,85	4,65	0,92
7-Şarkı haritaları bana yaratıcı gelmedi.	2	7,69	2	7,69			3	11,54	19	73,08	1,65	1,27
8-Şarkı haritaları bende başka şarkıların haritasını oluşturma isteği uyandırdı.	11	42,31	3	11,54	2	7,69	1	3,85	9	34,62	3,23	1,78
9-Şarkı haritaları sayesinde müzik dersine ilgim arttı.	21	80,77	3	11,54	2	7,69					4,73	0,59
10-Şarkı haritalarıyla yapılan müzik dersinde sıkıldığımı hissettim.					1	3,85	2	7,69	23	88,46	1,15	0,46

Tablo 6’da madde puan ortalamalarına bakıldığında, şarkı haritaları kullanılan grupta 4,84 madde puan ortalamasıyla şarkı haritalarının öğrencilerin oldukça ilgisini çektiğini söyleyebiliriz. 4,73 madde puan ortalamasıyla şarkı haritası kullanılan derse karşı öğrencilerin ilgisinin arttığını, 4,69 madde puan ortalamasıyla öğrencilerin şarkı haritasıyla şarkıyı söylemekten keyif aldıklarını, 4,65 madde puan ortalaması ile derste hiç sıkılmadıklarını ve 4,54 madde puan ortalamasıyla da şarkı haritasıyla ezgiyi daha iyi hissettiklerini söylemek mümkündür. 3,23 madde puan ortalamasıyla, şarkı haritalarının başka şarkı haritaları oluşturma isteği uyandırma durumu, öğrencilerin derslerde yaratıcılıklarını geliştirme konusunda istekli olduklarını ancak; bu konuda desteklenmesi gerektiği sonucunu düşündürmüştür. Genel olarak şarkı haritalarının öğrenciler üzerinde olumlu etki bıraktığı söylenebilir.

Tartışma ve Sonuç

Bu araştırmadaki bulgulardan elde edilen sonuçlar dahilinde; 2015-2016 Eğitim-Öğretim Yılında 6 hafta süre ile yapılan şarkı öğretimi süreci sonucunda;

- Deney grubunun hem şarkıyı öğrenme, hem de şarkıyı hatırlamada kontrol grubundan daha başarılı olduğu, bununla birlikte deney ve kontrol grupları arasında öğrenme açısından oluşan farkın, hatırlama açısından oluşan olan farka eşit olduğu görülmüştür. Dolayısıyla öğrencilerin daha önce öğrendikleri şarkıyı hatırlamaya yönelik başarıları ile şarkıyı öğrenmeye yönelik başarıları arasındaki farkın gruplara göre değişmediği söylenebilir.
- Deney grubunda bulunan öğrencilerdeki ön test ve son test puanları arasındaki gelişmenin, kontrol grubunda bulunan öğrencilerdeki ön test ve son test puanları arasındaki gelişmeden daha fazla olduğu, dolayısıyla şarkıyı öğrenme ve hatırlama açısından deney grubundaki öğrencilerin başarısının daha yüksek olduğu görülmüştür.
- Deney grubundaki öğrencilerin daha önce öğrendikleri şarkıyı hatırlamaya ve yeni şarkıyı öğrenmeye yönelik ön test ve son test arasındaki gelişmenin, kontrol grubundaki öğrencilerden fazla olduğu görülmüştür.
- Deney grubunda genel anlamda şarkı haritalarıyla yapılan şarkı öğretiminin öğrenme üzerindeki etkisinin, hatırlama üzerindeki etkisinden fazla görülmüştür. Buna göre şarkı haritalarının hem öğrenme, hem hatırlama üzerinde etkili olduğu ancak; şarkıyı öğrenme üzerindeki etkisinin daha fazla olduğu söylenebilir.
- Geleneksel yöntemle şarkı öğretimi yapılan kontrol grubunda şarkıyı hatırlama başarısında önemli bir gelişme kaydedilmezken, şarkıyı öğrenmeye yönelik başarılarında önemli bir düşüş olduğu görülmüştür. Bu düşüşün farklı puanlayıcılardan kaynaklandığı düşünülmektedir.
- Şarkı haritalarıyla yapılan şarkı öğretiminde şarkıların daha etkin bir şekilde öğrenildiği ortaya çıkmıştır. Şarkı haritalarının, görsel materyal olarak öğretime katılmasıyla birlikte, şarkıyı öğrenme ve hatırlama yönünde öğrencilerin başarılarında önemli bir rol oynadığı sonucuna ulaşıldığı söylenebilir.
- Yapılan deneysel araştırmada, grafik, sembol ve resimlerden yararlanılarak oluşturulan şarkı haritalarının okul şarkılarının öğretimindeki başarıya etkisinde deney ve kontrol grupları arasında istatistiksel açıdan deney grubu lehine anlamlı fark görülmüştür.

Şarkı haritalarının öğrenciler üzerinde duyuşsal etkisini belirlemek için öğrencilerden alınan görüşler doğrultusunda;

- Şarkı haritalarının öğrencilerin ilgisini çektiği,
- Öğrencilerin şarkı haritalarındaki sembollerle ezgiyi daha iyi hissettikleri,
- Öğrencilerin şarkı haritalarını takip etmekte zorlanmadıkları, hatta zevk aldıkları,
- Şarkı haritaları sayesinde öğrencilerin müzik dersine ilgisinin arttığı ve öğrencilerin derste hiç sıkılmadıkları sonucuna varılmıştır.

Çağdaş eğitim anlayışında; bilgilerin bütünsel yaklaşım içinde verilmesiyle, yapılandırmacı yaklaşımın desteklendiği ve program gerekleri doğrultusunda şarkı haritalarının şarkı öğretiminde daha etkili bir öğrenme-öğretme ortamı hazırladığı söylenebilir. Özellikle nota öğretimine henüz geçilen ve çoğunlukla kulaktan şarkı öğretiminin aktif olarak kullanıldığı ilkökul 4. Sınıf müzik derslerinde, bu yönetime alternatif bir bakış açısı getiren şarkı haritaları; İlköğretim 4. Sınıf Müzik Dersi Öğretim Programında yer alan öğrenme alanları içinde "Dinleme-Söyleme-Çalma" öğrenme alanında çocukları aktif dinlemeye yönlendirip şarkıyı doğru söylemeye sevk ederek, "Müziksel Algı ve Bilgilenme" öğrenme alanında da çocukların ses yüksekliklerini grafik içinde görmelerine ve sesleri grafikte göstermelerine, aynı zamanda seslerin temel özelliklerini ayırt etmelerine yardımcı olarak bu öğrenme alanları içindeki kazanımların gerçekleşmesine katkı sağlamıştır. Tüm bunların yanında şarkı

haritaları, çocukları yaratıcılığa itmiş ve grafik yapma konusunda heveslendirdiği gözlemlenmiştir. Ayrıca Blair (2006)'ın müzikal haritalama sürecinin öğrencilerin müziği daha iyi algıladıkları ve anladıklarını ortaya çıkaran araştırmasında olduğu gibi, bu çalışmada da şarkı haritalarıyla ezgilerin daha iyi hissedildiği ve öğrenmeye olumlu yönde etki sağladığı ortaya çıkmıştır. Bunun yanında Levy (1983)'in oluşturduğu grafik modelinde olduğu gibi, şarkı haritalarında da grafik, sembol ve resimlerden yararlanılarak sesler görsel olarak somutlaştırılmış ve müziğin akılda daha fazla kalması sağlanmıştır.

Yukarıda belirtilen sonuçlar doğrultusunda şarkı haritalarının; etkili bir öğrenme ortamı sunan, yaratıcı çalışmaları destekleyen, öğrenciler üzerinde olumlu etkiler bırakan ve okul şarkılarının öğretiminde başarı sağlayan alternatif bir şarkı öğretim modeli olduğunu söylemek mümkündür.

Öneriler

Araştırmanın ortaya koyduğu sonuçlar çerçevesinde aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- İlkokulda kulaktan şarkı öğretimi yapılan ve bilişsel gelişim açısından somut işlemler dönemini kapsayan öğrenciler için, müzik ders kitaplarında öğretilecek şarkılar haritalanabilir ve ders kitaplarının içinde yer alabilir. Bunun için müzik dersinde kullanılan öğrenci çalışma ve öğretmen kılavuz kitapları yeniden ele alınıp düzenlenebilir.
- Çağdaş ve yaratıcı müzik öğretim yöntemleri ile bunların uygulanması konusunda sınıf öğretmenlerine ve müzik öğretmenlerine yönelik hizmet içi eğitim programı, seminer, konferans vb. gibi etkinlikler düzenlenebilir.
- Eğitim Fakültelerinin İlköğretim ve Müzik Eğitimi Anabilim Dallarında “Öğretim İlke ve Yöntemleri”, “Özel Öğretim Yöntemleri” ve “Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı” ders içeriklerinde şarkı haritalarının oluşturulması ve uygulanması konusuna da yer verilerek içerikler yeniden gözden geçirilebilir.
- İlkokulda müzik derslerinde öğrencilerin öğrendiği şarkılarda kendi haritalarını oluşturabilecek imkanlar sağlanabilir, bu sayede yaratıcılıkları öne çıkarılabilir. Harita oluşturma çalışması aynı zamanda, sesler arasındaki ilişkilerin ve müziği oluşturan öğelerin de daha iyi anlaşılması sağlayabilir.
- Müzik derslerinde şarkı haritalarıyla öğretime geçmeden önce öğrencilere müziğin grafiğe nasıl dönüştürüldüğü konusunda bilgiler verilebilir ve bu konuda örnek çalışmalar yaptırılabilir.
- Bu çalışma sadece ilkokul 4. Sınıflara uygulanmıştır. Nota öğretiminin olduğu 5 ve 6.sınıflarda da şarkı haritalarıyla şarkı öğretiminin öğrenme ve kalıcılık açısından faydalı olacağı düşünülmektedir.
- Seslerin grafiksel gösteriminin öğrenciler açısından daha iyi anlaşılması için öğrencilere bilgisayar ortamında bu konuyla ilgili örnekler sunulabilir.
- Müzik derslerinde öğrenilen şarkıların haritalanması için grup çalışması etkinliklerine de yer verilebilir.
- Müzik Dersi Öğretim Programının gerekleri doğrultusunda öğrencilerin aktif bir şekilde derse katılması, etkin bir öğrenme gerçekleşmesi ve derse ilginin artması için müzik derslerinde görsel materyallerin kullanılması desteklenebilir.

Bu araştırma başka araştırmalarla da desteklenebilir ve pilot uygulama yapıldıktan sonra İlkokul Müzik Dersi Öğretim Programına yansıtılması düşünülebilir.

Kaynakça

- Alıcı, T. (2011). *Öğrenmenin bilimsel temelleri*. Ankara: Palme Yayıncılık.
- Ayhan, A. (2012). *İmge kullanımının okul şarkılarının öğretimindeki başarıya etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Blair, D. (2006). *Look at what I heard! Music listening and student-created musical maps* (Yayımlanmamış doktora tezi). Oakland University, Michigan. <http://www.deborahvblair.weebly.com> adresinden erişildi.
- Brinkmann, A. (2003). Graphical knowledge display-mind mapping and concept mapping as efficient tools in mathematics education. *Mathematics Education Review*, 16, 35-48. <http://www.marccouture.com> adresinden erişildi.
- Buzan, T. (2015). *Zihin haritaları* (G. Tercanlı, Çev.). İstanbul: Alfa Basım Yayım.
- Büyüköztürk, Ş. (1997). İki faktörlü varyans analizi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 30(1), 141-158. <http://dergiler.ankara.edu.tr> adresinden erişildi.
- Çekirdekçi, S. ve Toptaş, V. (2011). Sınıf öğretmenlerinin matematik (4. ve 5. sınıf) dersinde öğretim materyalleri kullanımını engelleyen unsurlarla ilgili görüşleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(1), 137-149.
- Erdal, G. G. (2012). Gelişim ve öğrenme kuramlarına göre müzik öğretim yöntemlerinin okul öncesi eğitimindeki yeri. *International Journal of New Trends in Artsi Sports & Science Education*, 1(4), 54-59.
- Gedikli, E. (2007). *Eğitim fakülteleri, sınıf öğretmenleri ve müzik öğretmenleri için müzik eğitimi* (1. Bs.). Bursa: Ezgi Kitabevi.
- İpek, İ. (2003). Bilgisayarlar, görsel tasarım ve görsel öğrenme stratejileri. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 2(3), 68-76.
- Korkmaz, Ö. ve Mahiroğlu, A. (2007). Beyin, bellek ve öğrenme. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 15(1), 93-104.
- Küçükahmet, L. (1994). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Gazi Büro Kitabevi.
- Levy, K. (1983). *Music: A listener's introduction*. New York: Harper&Row.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2007). *İlköğretim Müzik Dersi Öğretim Programı (1-8)*. Ankara: MEB.
- Morgül, M. (2001). *Müzik nasıl öğretilir*. Ankara: Kök Yayınları.
- Morton, J. B. ve Trehub, E. S. (2007). Children's judgements of emotion in song. *Psychology of Music*, 35(4), 629-639. <http://www.journals.sagepub.com> adresinden erişildi.
- Novak, J. D. ve Canas, A. J. (2008). *The theory underlying concept maps and how to construct and use them* (Technical Report IHMC Cmaps Tools. 2006-01 Rew 01-2008). <http://www.swwhs.org> adresinden erişildi.
- Özeke, S. (2010). *Özel öğretim yöntemleri I*. Yayımlanmamış Ders Notları. Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Pound, L. ve Harrison, C. (2002). *Supporting musical development in the early years*. ABD: Open University Press. <http://www.books.google.com> adresinden erişildi.
- Seyrek, H. (2012). *Anaokulları ve anasınıfları için şarkı dağarcığı*. İzmir: Müzik Eserleri Yayınları.
- Shockley, R. (2006). Mapping music: Some simple strategies to help students learn. *American Music Teacher*, 56(2), 34-40.
- Uçan, A. (1994). *Müzik eğitimi temel kavramlar- ilkeler-yaklaşımlar*. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Weyde, T. ve Wissmann, J. (2004, Nisan). *Visualization of musical structure with maps*. Proceedings of the Conference on Interdisciplinary Musicology sunulan sözlü bildiri, Graz, Austria. <http://www.s3.amazonaws.com/academia.edu.documents> adresinden öze erişildi.

- Yetkin Özdemir, İ. E. (2008). Sınıf öğretmenleri adaylarının matematik öğretiminde materyal kullanımına ilişkin bilişsel becerileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(35), 362-373.
- Yıldız, Y. M. ve Karakelle, S. (2017). İlköğretim dönemindeki çocukların müziksel gelişim özellikleri ve müzik eğitimi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(48), 494-500.
- Yokuş, H. ve Yokuş, T. (2010). *Müzik ve çalgı öğrenimi için strateji rehberi I*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Ek 1. Şarkı Haritalarıyla Yapılan Şarkı Öğretimine Ait Fotođraflar

Ek 2. Şarkı Haritası Örneği

ATLI KARINCA

Söz: Sinemis Adige
Müzik: Muammer Sun

The musical notation is written on a four-line staff. It begins with a treble clef, a 2/4 time signature, and a key signature of one sharp (F#). The melody is composed of quarter and eighth notes, with some notes beamed together. The notation includes various musical symbols such as repeat signs, first and second endings, and a double bar line with a cross symbol indicating the end of the piece. The word 'SON' is written below the final bar line. The melody is accompanied by illustrations of a boy running, a carousel, a dove, and a girl on a swing, which correspond to the lyrics of the song.

Ek 3. Deney ve Kontrol Grubu Sınıf Öğretmenlerinin Ders Gözlemlerine Dayalı Yazı Örnekleri

